

KRIZA ČITANJA U SUVREMENOJ RAZREDNOJ NASTAVI

Nadž Olajoš Aleksandar, diplomirani učitelj-master,
student doktorskog studija metodike nastave
Filozofski fakultet u Novome Sadu
nadj.aleksandar@gmail.com

Sažetak:

U radu se izlažu rezultati ispitivanja stavova učenika prema čitanju. Istraživanje je realizirano u osnovnoj školi "Ivan Milutinović" u Subotici, na uzorku koji su činili učenici od drugog do četvrtoga razreda spomenute škole. Cilj istraživanja bio je kompleksnije sagledati utjecaj čitanja na spol učenika, odnosno uočavanje razlika i sličnosti u stavovima dječaka i djevojčica prema čitanju. Učenike treba poticati na čitanje, savjetovati i predlagati literaturu prikladnu uzrastu učenika. Učitelj, njegujući kulturu čitanja, mora poticati učenika da on sam dalje u životu nastavi s čitanjem i daljnjim samoobrazovanjem. U cjelini promatrano učenici sve manje vremena posvećuju knjizi i čitanju. Provedeno istraživanje jasno ukazuje na sveprisutni problem krize čitanja.

Ključne riječi: čitanje, knjiga, učitelj, kriza čitanja.

Uvod

U suvremenom svijetu čitanje je vještina koja je prijeko potrebna za opstanak, a posljedica je kulturnog razvoja čovječanstva. U izvjesnom smislu knjige predstavljaju mikromodel cjelokupne kulture, jer su u njima zabilježena sva dostignuća znanosti i duha. Knjiga akumulira viševjekovno čovjekovo iskustvo, a svaka pročitana knjiga predstavlja još jednu prijedenu dionicu na stazi života, čineći naše iskustvo za mrvicu bogatijim. Život jedne knjige predstavlja proces čitanja jer je ona živa samo dok se čita, dok knjiga na polici nema vrijednost. Sudbina knjige vezana je za fenomen čitanja koje nas uvodi u svijet lijepo književnosti i lijepih riječi koje danas u suvremenom društvu iščekavaju te je zato knjiga jedinstvena prenosiva magija, koja uvijek otvara svoja vrata mašte i fantastike.

Čitanje je kompleksan analitičko-sintetički postupak, misaoni proces koji istovremeno objedinjuje više faza koje dovode učenika do pravilnog svladavanja tehnike čitanja i osposobljavanja za razumijevanje pročitano. Te faze su: uočavanje slova kao grafičkog znaka, pretvaranje njegove simbolike u grafičku predstavu, istodobno uočavanje i pravilno izgovaranje glasova u riječi, povezivanje riječi u rečenice koje se čitaju tempom prirodnog govora i na kraju shvaćanje sadržaja, odnosno razumijevanje smisla onoga što je pročitano.

Smisao čitanja je razumijevanje poruke koju je pisac, odnosno autor, ostavio u pisanom obliku. Čitajući, učenik razvija sposobnost objašnjavanja, kritičkog stava,

oplemenjujući svoje estetske i etičke osjećaje. Kritičko mišljenje predstavlja preduvjet kritičkog čitanja koje treba biti prisutno kod učenika kada čita neko djelo. Dakle, učenika treba osposobiti, vježbati i navikavati da se kritički odnosi prema dijelu koje čita. Nije dovoljno učenika samo pitati sviđa li mu se djelo koje se obrađuje ili koje je sam pročitao, jer većina učenika će samo potvrditi da im se djelo sviđa. Učenika treba poticati da iznese komentar o djelu, navoditi ga da točno objasni što je to što mu se sviđa a što ne u dijelu. Ovdje je veoma važno poštovanje učenikovih stavova.

Metodološki okvir

Kriza čitanja postaje evidentni problem. Učenici se okreću drugim vidovima zabave i razonode, zaboravljajući na važnost knjige i čitanja. Ovo je bio povod da se empirijski istraže mišljenja i stavovi učenika nižih razreda osnovne škole. Na osnovi provedenog istraživanja moguće je zaključiti da učenici u suvremenoj školi sve manje vremena posvećuju knjizi i čitanju. Istovremeno, ovaj je zaključak bio i polazna hipoteza u istraživanju, a stav da djevojčice više čitaju od dječaka, predstavljalo je specijalnu, posebnu hipotezu.

Za uzorak istraživanja izabrano je 153 učenika nižih razreda osnovne škole „Ivan Milutinović” u Subotici, a zavisna varijabla predstavljala je spol učenika. Populaciju čine učenici od II. do IV. razreda. Uzorak prema spolu je ujednačen, od ukupno 153 anketirana učenika, 77 (50,32%) su dječaci, a 76 (49,67%) su djevojčice. U istraživanju se koristila metoda ankete prilikom prikupljanja podataka, a prilikom njihove obrade i interpretacije rezultata koristila se deskriptivno-analitičaka i statistička metoda. Instrument je bio anonimni upitnik koji je sadržavao devet pitanja (tvrdnji) zatvorenog tipa. Uvodni dio upitnika sadrži opće podatke o učeniku (razred i odjel, datum ispitivanja, spol učenika).

Interpretacija rezultata i diskusija

Prilikom obrade dobivenih podataka utvrđeno je da učenici vole čitati. Prvom tvrdnjom – volim čitati, utvrdili smo odnos učenika prema čitanju. Istraživanje je pokazalo da se od 153 anketirana učenika, 83 (54,24%) slaže s ovim iskazom, 20 (13,07%) ispitanika se ne slaže, a 50 (32,67%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika voli čitati.

Iz tablice 1. se može uočiti da djevojčice više vole čitati od dječaka. Od ukupno 76 djevojčica, 46 (60,52%) se izjasnilo da voli čitati, što je više od polovine uzorka djevojčica. Također, može se uočiti sličan broj odgovora u pogledu slaganja i djelomičnog slaganja kod dječaka. Od ukupno 77 dječaka, 37 (48, 05%) sa slaže s tvrdnjom, a 31 (40,25%) dječak se djelomice slaže s iskazom. Znači, djevojčice više vole čitati od dječaka.

Neki metodičari kao vrstu čitanja navode i čitanje dječaka i čitanje djevojčica. U biti, čitanje dječaka je isto kao i čitanje djevojčica, samo što su djevojčice sklonije čitanju. Jedna od bitnih razlika između čitanja dječaka i djevojčica je u izboru tekstova, a prilikom glasnog čitanja kod djevojčica je izraženije izražajno čitanje (Ivanović, &

Törteli Telek, 2011.). Međutim, zabrinjavajući je podatak da učenici četvrtih razreda mnogo manje vole čitati od učenika drugog razreda.

Daljnjom statističkom obradom podataka dobivamo $\chi^2 = 4,05$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,13199384$, statistički je značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

	<i>I. kategorija odgovora slažem se</i>	<i>II. kategorija odgovora ne slažem se</i>	<i>III. kategorija odgovora djelomice se slažem</i>	UKUPNO
dječaci	37	9	31	77
	48,05%	11,68%	40,25%	100%
djevojčice	46	11	19	76
	60,52%	14,47%	25%	100%
ukupno	83	20	50	153
	54,24%	13,07%	32,67%	100%

Tablica 1. – tablični prikaz odgovora na tvrdnju da vole čitati

Da se čitanjem bogati znanje, predstavlja sljedeći stav u istraživanju. Od 153 anketirana učenika, 115 (75,16%) se slaže s ovim iskazom, 16 (10,46%) ispitanika se ne slaže, a 22 (14,38%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika smatra da se čitanjem bogati znanje.

Od ukupno 76 djevojčica, 60 (78,94%) se slaže da se čitanjem bogati znanje. Također, i velika većina dječaka smatra da se čitanjem bogati znanje. Može se uočiti sličan broj odgovora u pogledu neslaganja i djelomičnog slaganja i kod dječaka i kod djevojčica. Naime, od ukupno 77 dječaka, 9 (11,68%) se ne slaže sa tvrdnjom, a 13 (16,88%) dječaka se djelomice slaže s iskazom. Od ukupno 76 djevojčica, 7 (9,21%) se ne slaže s iskazom, a 9 (11,84%) djevojčica se djelomice slaže s iskazom.

Daljnjom statističkom obradom dobivamo $\chi^2 = 1.188$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,5521144$, statistički nije značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno ne razlikuju prema odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

Učenici imaju veoma visoku svijest o važnosti i značaju pisane riječi. Oni se statistički značajno ne razlikuju prema odgovoru na ovu tvrdnju ovisno od spola učenika. Čitanje predstavlja stvar opće kulture i većina učenika na čitanje knjiga gleda kao način stjecanja znanja. Čitati znači otkrivati, istraživati, pronalaziti i ploviti po moru informacija.

Jedan od načina bogaćenja rječnika predstavlja i čitanje školske lektire. Čitajući lektiru učenici razvijaju i svoje jezične sposobnosti, njeguju svoju kulturnu baštinu i tradiciju. U Republici Srbiji tek petina osnovnoškolaca pročita lektiru (izvor: www.akter.co.rs).

U provedenom istraživanju od 153 anketiranih učenika, 51 (33,33%) se slaže iskazom da čita samo školsku lektiru, 80 (52,28%) ispitanika se ne slaže, a 22 (14,37%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika ne čita samo školsku lektiru.

	<i>I. kategorija odgovora slažem se</i>	<i>II. kategorija odgovora ne slažem se</i>	<i>III. kategorija odgovora djelomice se slažem</i>	UKUPNO
dječaci	26	39	12	77
	37,76%	50,65%	15,58%	100%
djevojčice	25	41	10	76
	32,89%	53,94%	13,16%	100%
ukupno	51	80	22	153
	33,33%	52,28%	14,37%	100%

Tablica 2. – tablični prikaz odgovora na tvrdnju da čita samo školsku lektiru

Iz tablice 2. se može uočiti da se učenici ne slažu s ovim iskazom. Od ukupno 76 djevojčica, 41 (53,94%) se ne slaže da čita samo školsku lektiru, dok se od ukupno 77 dječaka, polovina ne slaže s ovim iskazom. Može se uočiti sličan broj odgovora u pogledu djelomičnog slaganja i kod dječaka i kod djevojčica, 12 (15,58%) dječaka i 10 (13,16%) djevojčica. Od ukupno 76 djevojčica, 25 (32,89%) se slaže s iskazom, a od ukupno 77 dječaka 26 (37,76%) se slaže s iskazom.

Daljnjom statističkom obradom podataka dobivamo $\chi^2 = 0.245$, za 2 stupnja slobode, $p = 0.8847059$, statistički nije značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno ne razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika. Iz navedenih činjenica moguće je zaključiti da učenici ne čitaju samo školsku lektiru, nego su okrenuti i drugoj vrsti knjiga.

Brojne ankete i istraživanja na ovom području u Republici Srbiji, donose pesimističke rezultate. Po jednom istraživanju, provedenom tijekom prošle godine, knjige izvan lektire čita 70% učenika u osnovnoj i srednjoj školi, a čak 30% učenika nije pročitao nijednu knjigu prošle godine. (Jovanović, 2010.) Dakle, svaki treći učenik nije pročitao ni jednu jedinu knjigu. U spomenutom istraživanju malo je koji učenik znao odgovoriti o čemu se radi u lektiri koju je pročitao, no u osnovnoj školi može se pronaći i pokoji učenik koji je pročitao lektiru. Čak i kada učenici uzmu knjigu u ruke, izbor nije prikladan njihovom uzrastu.

Činjenica je da učenicima ne treba braniti da čitaju ono što žele, ali je potrebno napraviti programe i prezentacije po školama koje bi promovirale dijela prikladna uzrastu učenika. Sve se to, naravno, mora i može realizirati uz pomoć roditelja, a mogle bi pomoći i manifestacije za Svjetski dan knjige, kao i akcije na kojima se knjige prodaju po pristupačnim cijenama. Ipak, odgoj ide iz kuće. Zbog toga je prijeko potrebno od najmlađeg uzrasta djecu navikavati na knjige i poticati ih da otkrivaju njihov čarobni svijet. Roditelji, njegujući pisanu riječ, trebaju odvesti svoju djecu u obližnju knjižnicu. Gradska knjižnica ima i posebni odjel za djecu, gdje roditelji na najbolji način upoznaju dijete s tradicijom pisane riječi. I učitelji trebaju svoje učenike upoznavati s važnošću i značajem knjige, te ih odvesti i upoznati s načinom rada i ponašanja u školskoj knjižnici.

U provedenom istraživanju od 153 anketiranih učenika, 115 (75,16%) čita i druge knjige, 21 (13,73%) ispitanika se ne slaže, odnosno ne čita ništa osim školske lektire, a 17 (11,11%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika čita knjige koje nisu lektire. Čitanje je u istraživanju tretirano u najširem značenju, pa je poražavajući podatak da učenici najviše vole čitati SMS poruke.

Djevojčice čitaju druge knjige neznatno više od dječaka. Od ukupno 76 djevojčica, 61 (80,26%) se izjasnila da čita i druge knjige, a od 77 dječaka njih 54 (70,13%). Također, mogu se uočiti sličnosti u broju odgovora u pogledu neslaganja i djelomičnog slaganja kod dječaka i kod djevojčica. Od ukupno 77 dječaka, 12 (15,58%) se ne slaže s tvrdnjom, a 11 (14,28%) dječaka se djelomice slaže s iskazom. I kod djevojčica je situacija slična, od ukupno 76 djevojčica, 9 (11,84%) se ne slaže s iskazom, dok se svega 6 (7,89%) djevojčica djelomice slaže s iskazom.

$\chi^2 = 2,379$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,31364296$, statistički nije značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno ne razlikuju po odgovoru na ovo pitanje, ovisno od spola učenika.

Dječji listovi predstavljaju posebnu vrstu čitanja i zauzimaju posebno mjesto kod učenika. Njihovim čitanjem učenici upoznaju publicistički stil pa ovo čitanje treba njegovati i razvijati, kako bi jednoga dana s lakoćom čitali dnevne novine. U istraživanju od 153 anketiranih učenika, 104 (67,97%) čita časopise za djecu, 30 (19,61%) ispitanika se ne slaže, a 19 (12,41%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika čita časopise za djecu.

	<i>I. kategorija odgovora slažem se</i>	<i>II. kategorija odgovora ne slažem se</i>	<i>III. kategorija odgovora djelomice se slažem</i>	UKUPNO
dječaci	48	20	9	77
	62,34%	25,97%	11,68%	100%
djevojčice	56	10	10	76
	73,68%	13,16%	13,16%	100%
ukupno	104	30	19	153
	67,97%	19,61%	12,41%	100%

Tablica 3. – tablični prikaz odgovora na tvrdnju da čita časopise za djecu

Iz tablice 3. se može uočiti da učenici čitaju časopise za djecu, djevojčice ipak malo više čitaju od dječaka. Od ukupno 76 djevojčica, 56 (73,68%) se izjasnilo da se slaže s tvrdnjom, odnosno da čita časopise, dok se od 77 dječaka njih 48 (62,34%) slaže s iskazom. Zanimljiva je podudarnost odgovora kod djevojčica u relaciji neslaganja i djelomičnog slaganja, jer se 10 (13,16%) djevojčica ne slaže i 10 (13,16%) se djelomice slaže s iskazom. Također, 20 (25,97%) dječaka se ne slaže s ovim iskazom, dok se svega 9 dječaka (11,68%) djelomice slaže s ovom tvrdnjom. Daljnjom analizom $\chi^2 = 3,995$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,13567404$, statistički je značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

Učenici imaju izuzetno pozitivan stav prema gradskoj knjižnici. Knjižnica, kao hram znanja, ipak sve više otvara svoja vrata XXI. stoljeću i hrabro korača u korak s vremenom. Istraživanje je pokazalo da većina anketiranih učenika, 85 (55,56%), ima pozitivan stav prema gradskoj knjižnici.

Djevojčice više vole posjećivati gradsku knjižnicu od dječaka. Od ukupno 76 djevojčica, 52 (68,42%) se slaže s iskazom, a od ukupno 77 dječaka gradsku knjižnicu posjećuje njih 33 (42,85%) te su kod njih odgovori relativno ujednaženi. Također, moguće je uočiti da se više dječaka ne slaže i djelomice slaže s iskazom od djevojčica, odnosno 28 (36,35%) dječaka se ne slaže i 16 (20,78%) djelomice slaže s iskazom. Kod djevojčica se 18 (23,68%) ne slaže i 6 (7,89%) se djelomice slaže po pitanju posjećenosti gradske knjižnice. Daljnjom analizom dobivamo $\chi^2 = 10,96$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,00416933$, statistički je značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

Školska knjižnica je knjižnica koja se nalazi pri školskoj ustanovi, odnosno knjižnica koja se nalazi u sastavu škole. Ova činjenica jasno upućuje na vezu između obrazovanja i čitanja jer nekako obrazovanje i knjižnice uvijek idu zajedno i samo kao cjelina upotpunjuju rad jedne škole. Školska knjižnica postaje mjesto informativne, obrazovno-odgojne i kulturne djelatnosti svake škole. Ona postaje izvorište za stvaralaštvo i učenika i učitelja, mjesto učenja i poučavanja svakoga tko pokaže i najmanje zanimanja za školsku knjižnicu. Istodobno ona je namijenjena učenicima, učiteljima i roditeljima, izvor je informacija i znanja, svojevrsna dopuna nastavnim sadržajima i izvannastavnim aktivnostima škole. Školska knjižnica predstavlja mjesto okupljanja i mjesto provođenja slobodnog vremena, pružajući informacije i spoznaje koje su nužne za uspješno sudjelovanje u suvremenom društvu, zasnovanom na informacijama i znanju. Ona razvija stvaralačko mišljenje učenika, potiče i razvija ljubav prema knjizi i čitanju.

Istraživanje je pokazalo da većina učenika voli odlaziti u školsku knjižnicu, kao i da im boravak u školskoj knjižnici pričinjava zadovoljstvo. Od 153 anketiranih učenika, 108 (70,58%) se slaže s ovim iskazom, 30 (19,61%) ispitanika se ne slaže, a 15 (9,80%) se djelomice slaže.

	<i>I. kategorija odgovora slažem se</i>	<i>II. kategorija odgovora ne slažem se</i>	<i>III. kategorija odgovora djelomice se slažem</i>	UKUPNO
dječaci	50	18	9	77
	64,93%	23,37%	11,68%	100%
djevojčice	58	12	6	76
	76,32%	15,78%	7,89%	100%
ukupno	108	30	15	153
	70,58%	19,61%	9,80%	100%

Tablica 4. – Tablični prikaz odgovora na tvrdnju da vole posjećivati školsku knjižnicu

Iz tablice 4. se može uočiti da je približno isti broj odgovora i dječaka i djevojčica na pitanje o posjećivanju školske knjižnice. Od ukupno 77 dječaka 50 ispitanika (64,93%), a od 76 djevojčica njih 58 (76,32%), slaže se s iskazom, odnosno voli posjećivati školsku knjižnicu. I u ovom slučaju neznatno je veći broj odgovora prve kategorije, djevojčica u odnosu na dječake.

U pogledu neslaganja i djelomičnog slaganja, izjasnilo se ukupno 45 učenika te se 18 (23,37%) dječaka i 12 (15,78%) djevojčica ne slaže s iskazom, a svega 9 (11,68%) dječaka i 6 (7,89%) djevojčica su izrazili djelomično slaganje s iskazom. Zanimljivo je pripomenuti da je u pogledu neslaganja i djelomičnog slaganja veći broj odgovora dječaka od djevojčica. Rezultat $\chi^2 = 2,38$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,030330997$, statistički nije značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno ne razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

Ipak, odlazak u školsku knjižnicu predstavlja zadovoljstvo više djevojčicama nego dječacima. Od 76 djevojčica, 59 (77,63%) smatraju odlazak u školsku knjižnicu zadovoljstvom, dok od 77 dječaka njih 46 (59,74%) ima pozitivan stav. Svega 33 učenika ne voli posjećivati školsku knjižnicu, odnosno smatra da im odlazak u školsku knjižnicu ne predstavlja zadovoljstvo, a od toga je 11 (14,47%) djevojčica i dvostruko veći broj odgovora dječaka, 22 (28,57%). Ukupno 15 učenika je izrazilo djelomično slaganje s ovim iskazom, od toga svega 6 (7,89%) djevojčica, što je zanemarivo u odnosu na uzorak. Kod dječaka je svega 9 (11,68%) označilo djelomično slaganje kao svoj odgovor. Daljnjom obradom $\chi^2 = 5,87$, za 2 stupnja slobode, $p = 0,05313072$, statistički je značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno razlikuju po odgovoru na ovo pitanje ovisno od spola učenika.

Važan čimbenik u poticanju čitanja čini učitelj. Jedan od njegovih glavnih zadataka jest opismeniti učenika, naučiti ga čitati i pisati te poticati da izgradi sebe kao cjelovitu ličnost. Ovaj zadatak se nameće kao vrlo težak i odgovoran, ali u isto vrijeme i kao uzvišen, jer učenik najduže pamti osobu koja ga je opismenila. Također, učitelj treba motivirati učenike da redovito odlaze u knjižnicu, i gradsku i školsku.

Od 153 anketiranih učenika, 119 (77,77%) se slaže s iskazom, 22 (14,38%) ispitanika se ne slaže, a 12 (7,84%) se djelomice slaže. Evidentno je da većina anketiranih učenika smatra kako ih učitelj potiče da posjećuju knjižnicu.

	<i>I. kategorija odgovora slažem se</i>	<i>II. kategorija odgovora ne slažem se</i>	<i>III. kategorija odgovora djelomice se slažem</i>	UKUPNO
dječaci	60	10	7	77
	77,92%	12,98%	9,09%	100%
djevojčice	59	12	5	76
	77,63%	15,79%	6,58%	100%
ukupno	119	22	12	153
	77,77%	14,38%	7,84%	100%

Tablica 5. – tablični prikaz odgovora na tvrdnju da kako učitelj potiče učenika da posjećuje školsku i gradsku knjižnicu

Iz tablice 5. se uočava da ne postoji velika razlika u odgovorima dječaka i djevojčica. Od ukupno 77 dječaka, 60 (77,92%) se slaže s iskazom, a od ukupno 76 djevojčica njih 59 (77,63%). Na temelju navedenih podataka moguće je iznijeti zaključak kako je učitelj važan čimbenik u formiranju ličnosti učenika. Svega 10 (12,98%) dječaka i 12 (15,79%) djevojčica smatraju da učitelj ne potiče odlazak u knjižnicu. Djelomično slaganje neznatno je veće kod dječaka nego djevojčica jer je djelomično slaganje iskazalo ukupno 12 učenika, od toga 7 (9,09%) dječaka i 5 (6,58%) djevojčica. Rezultat $\chi^2 = 0,517$, za 2 stupnja slobode, $p=0.77220903$, statistički nije značajan, što ukazuje da se učenici statistički značajno ne razlikuju u odgovoru na ovo pitanje u odnosu na spol učenika.

Učenici o čitanju govore kao o teškoj obvezi. Istraživanje je pokazalo da ne shvaćaju čitanje u svoj njegovoj kompleksnosti jer ga sužavaju na čitanje lektire ili čitanje radi učenja. Kompleksnost vještine čitanja vidljiva je kroz mnogostruku uporabu: najčešće i najviše učenici čitaju SMS poruke, časopise za djecu, razne natpise i reklame, kraće knjige i lektire. Učenici čitanje smatraju vještinom koja im pomaže da se brže i lakše snađu u životu.

Učenici gotovo podjednako vole čitati kao što i čitanje doživljavaju kao obvezu, a prigodom čitanja važno im je da saznaju nešto novo. Stariji učenici – četvrtoga razreda, rjeđe čitaju i osjećaju veći otpor prema čitanju. Uglavnom, učenici smatraju da im čitanje bogati rječnik kao i da im pomaže u komunikaciji. Kao veliki problem u istraživanju pojavljuje se činjenica da učenici pod čitanjem podrazumijevaju čitanje knjiga, a ne širu primjenu ove vještine.

Zaključak

Na temelju provedenog istraživanja moguće je zaključiti da učenici u suvremenoj školi sve manje vremena posvećuju knjizi, čitanju i odlasku u knjižnicu. Istovremeno, ovaj zaključak je bio i polazna hipoteza u ovom istraživanju.

Na temelju obrade prikupljenih podataka može se izvesti zaključak da, što se tiče samog čitanja, učenici vole čitati te imaju pozitivan stav prema čitanju. Učenici su svjesni važnosti čitanja, smatraju da se njime postiže bolji uspjeh i veće znanje. Istraživanje je potvrdilo da djevojčice više vole čitati od dječaka, čime je dokazana i posebna, odnosno specijalna hipoteza. Međutim, zabrinjavajući je podatak da učenici četvrtih razreda mnogo manje vole čitati od učenika drugog razreda.

Istraživanje pokazuje da učenici u većini ne čitaju samo školsku lektiru, nego su okrenuti i drugoj vrsti knjiga, dok manji broj učenika čita samo školsku lektiru. Čitanje časopisa kod učenika oba spola je gotovo ujednačeno, a malo je izraženije kod djevojčica. Anketirani učenici uglavnom čitaju časopise prilagođene njihovom uzrastu, koji imaju znanstveno-obrazovni karakter.

Knjižnice, koje predstavljaju hram znanja, nisu dovoljno i na adekvatan način predstavljene učenicima pa je poprilično zabrinjavajuća činjenica da učenici ne posjećuju gradsku knjižnicu u onom broju koliko bi to bilo poželjno.

Gradska knjižnica ne pruža nikakve sadržaje ni aktivnosti zanimljive učeniku. Učenici vole posjećivati američku knjižnicu (American Corner) koja funkcionira u

okviru gradske knjižnice i pruža mnoštvo aktivnosti i sadržaja, te je upravo ovo i jedan od razloga za manji broj učenika u gradskoj knjižnici. Iako je istraživanje pokazalo da veliki broj učenika posjećuje gradsku knjižnicu, no to još uvijek nije adekvatan broj koji bi trebao biti. Istraživanje je pokazalo i velike razlike u spolu po pitanju odlaska u gradsku knjižnicu. Skoro je dvostruko veći broj djevojčica od dječaka koji rado posjećuju gradsku knjižnicu. Pozitivan stav prema gradskoj knjižnici najdominantniji je kod učenika drugog razreda, a najmanje je prisutan kod učenika četvrtog razreda.

Što se školske knjižnice tiče, vidljivo je kako ju veliki broj učenika rado posjećuje, a pri tom je broj dječaka i djevojčica gotovo ujednačen, s neznatnom prevagom djevojčica. Zanimljivo je napomenuti da većinom dječaci imaju negativan stav po pitanju školske knjižnice za razliku od djevojčica.

Suvremena škola zahtjeva suvremenog učitelja, koji s pravom treba postati lider odjela i koji će razvijati i poticati talente i sposobnosti svojih učenika. Istraživanje je pokazalo da su učitelji tolerantni i djeluju poticajno na učenike. Većina anketiranih učenika smatra da ih učitelj potiče da odlaze u knjižnicu, što više čitaju i prelistavaju časopise, kako bi prošili svoje znanje i svoje vidike. Kod dječaka je izraženija poticajna uloga učitelja nego kod djevojčica.

Interesantno je napomenuti da učenici vole posjećivati školsku knjižnicu jer ona ne predstavlja samo učionicu, odnosno prostor ispunjen knjigama, nego povezuje knjigu i računalo, predstavljajući mjesto gdje se sastaju prošlost i sadašnjost te zajedno polaze prema cestama budućnosti.

Literatura

1. Đorđević, Dušan (1988.): *Razvojna psihologija*, Gornji Milanovac: Dečje novine.
2. Ilić, Pavle (2006.): *Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi*, Novi Sad: Zmaj.
3. Ivanović, Josip & Törteli Telek, Márta (2011.): *Az ismeretterjesztő szövegek értő olvasása, [Čitanje znanstveno-popularnih tekstova s razumijevanjem], Tanulmányok*, (Ed.) Ilona Rajsli, Újvidék: Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Hungarológia Szak Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, 44. füzet, pp. 71-81.
4. Mužić, Vladimir (1999.): *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*, Zagreb: Educa.
5. Rosandić, Dragutin (1974.): *Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi*, Zagreb: Školska knjiga.
6. Skupina autora (1973.): *Pedagogija – I deo*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
7. Stevanović, Marko (1982.): *Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi*, Gornji Milanovac: Dečje novine.
8. Vučković, Miroljub (1993.): *Metodika nastave srpskog jezika i književnosti*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

9. Vučković, Ž, Todorov, N. (2010.): *Kultura čitanja u vremenu Interneta*, Inđija: Narodna biblioteka.

Abstract:

This work presents results of students' attitudes toward reading books. Research was realized in elementary school "Ivan Milutinović" in Subotica, the sample consisted of students from second to fourth grade the schools. The aim of this study was more complex look at the impact of gender of pupils reading at or spotting differences and similarities in attitudes between boys and girls to read. The pupils should be encouraged to read advice and recommend appropriate literature to them age. The teacher, nurturing the culture of reading, must lead the pupil to continue on in life I precede with further reading and self-education. As a whole viewed the pupils devote less time and book reading. The research clearly indicates a growing problem of reading crises.

Keywords: *reading, books, teacher, reading crisis*